

IBDIS

We know

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

Trancu Rainer, Marta

File de jurnal. Mărturii/ Marta Trancu Rainer – București:

Paul Editions, 2021

ISBN: 978-606-9703-39-7

Corectură: *Lucia Gruescu*

Tehnoredactare: *Nicoleta Petcu*

Coperta: *Lucian Enache*

Paul Editions

Șos. Ștefan cel Mare nr. 15, Sector 2, București

www.pauleditions.ro

e-mail: pauleditions@gmail.com, office@pauleditions.ro,

vanzari@pauleditions.ro, nicoleta.petcu@pauleditions.ro,

mihaela.enache@pauleditions.ro

tel: 0730.660.427; 0731.884.583

Tipar: ARTPRINT

E-mail: office@artprint.ro

Marta Trancu Rainer

FILE DE JURNAL

Mărturii

Paul Editions

PARTEA ÎNTÂI

Familia	5
Familia mamei mele	9
Noi, copiii	10
I. Copilăria și adolescența mea	12
II. Studentă	15
III. Profesorii mei la medicină	19
IV. Primii ani de practică	22
Călătoria în Austro-Ungaria și Germania	29
Căsătoria, plecarea la București	36
Interiorul nostru	37
1914	48
1915	52
Note	54

PARTEA A DOUA

Primul Război Mondial	65
1916	67
1917	104
1918	142
Note	161

PARTEA A TREIA

Călătoriile de studii, ani de muncă intensă în țară	175
1919	177
1933-1934	215
1935	221
1936	224

1937-1938	227
1938	235
1939	236
1940	237
1941	242
Note	245

PARTEA A PATRA

Ultimii ani de viață	253
1943	255
1944	256
1945	273
1946	277
1947	282
1948	289
1949	294
1950	310
Note	311

M-am născut în orașelul Tîrgu-Frumos¹, județul Iași, în anul 1875, la 25 septembrie stil vechi.

Casa noastră era o casă bătrânească, joasă. Ceardacul mare, din față, dădea spre Strada mare, iar cel din spate spre dealul Buznei și spre pârâul Bahluiet.

Avea o grădiniță în stânga, legată de proprietatea vecină, și o grădiniță în dreapta, care ne aparținea. Grădinița era plină de văzdoage (crăițe), busuioc, ochiul-boului și altele. Casa avea patru camere spațioase. Curtea era foarte mare și acolo se găseau atenansele, grajdurile și locuințele oamenilor. La capătul ogrăzii era o casă cu două rânduri. Sus se afla judecătoria, iar jos erau prăvălii.

Tatăl nostru, Lazăr Trancu, se trăgea dintr-o familie de negustori armeni. Era un bărbat potrivit de statură, bine legat, brun, cu fața plină și ochii strălucitor negri, tăiați în migdală. De o bunătate recunoscută și de cei mari și de cei mici și toți îi spuneau „conu Lăzărică”.

A fost ales ajutor de primar în comuna Tîrgu-Frumos. Era un om foarte întreprinzător. Avea prăvălii, cărămidărie, velniță și ținea în arendă moșia Brătulești de lângă Strunga.

Din toată munca lui cinstită și dezinteresată nu a rămas absolut nimic decât casa părintească, și aceea salvată cu foarte mare greutate. Purta grija tuturor rudelor noastre, destul de numeroase, nu numai ale familiei sale.

A murit de pneumonie, în 1886, și, după câte îmi amintesc, a spus înainte de a se prăpădi: „mor pentru fericirea copiilor mei” (făcând aluzie la situația lui materială dezastruoasă).

Mama tatălui meu se numea Marta; era mare meșteră în lecuirea bolilor și țăranii îi spuneau „coana Marta doftoroaia”. I s-a ridicat o fântână lângă Țirgu-Frumos care purta numele ei. Tatăl meu a avut o soră și un frate. Sora lui, Maria, a trăit multă vreme la Iași. Fratele lui se numea Gheorghe. Era și el negustor lângă Țirgu-Frumos, cunoscut sub numele de „conu Gheorghieș”, iar noi, copiii, îi spuneam „tata Gheorghe”. Mic de statură, plin, cu ochii blânzi, cu o mustață lungă și cu favorite.

Pentru noi, nepoții, avea o slăbiciune de bunic. Soția lui era născută tot Trancu și era sora domnului Teodor Trancu de la Galați. Se numea Ecaterina, iar noi îi spuneam „mama Tinca”. Aproape toate bolile le făceam la ei. De era iarnă, încărcăți în sănii, înveliți în șube, luam drumul casei lui tata Gheorghe, așezată pe aceeași uliță cu a noastră.

Casa lui tata Gheorghe era foarte îmbelșugată. Parcă văd și acum dulapul cel mare cenușiu din antreu, plin cu toate bunătățile: icre negre, răsciug (cârnafumat, în formă de potcoavă), gavanoase (borcane) cu dulceață, șerbeturi de coarne, chitonag (pastă de gutuie), povidlă (magiun) și diferite dulciuri cărora li se spunea zabavi.

Ce supe de găină cu hurut (un fel de bulion care se face la armeni cu tot soiul de zarzavaturi, cu flori de crăițe și lapte acru) mâncam! În supa cu hurut se fierbe un fel de colțunași cu carne care se cheamă burechite (angajabur), de mărimea unei alune, iar dintre ele una singură era ca o nucă de mare și la cine se nimerea acela era norocosul. La Țirgu-Frumos veneau și verii noștri de la Galați, fiii domnului Teodor Trancu, și actualul profesor dr. Iacobovici², nepotul mătușii mele Ecaterina Trancu.

Ce nu ne dădea tata Gheorghe de Anul nou! Fiecare aveam ciuboțele noi sau carboava de 5 lei de argint și nu venea niciodată fără covrigi, roșcove și altele. Ne năpusteam la buzunarele lui fără fund și uneori nu voia să ne dea bunătăți până nu-i spuneam o poezie.

Despre tata Gheorghe am o ultimă amintire: să tot fi

avut 9 ani când am fost la Spiridonie³, în secția doctorului Russ cel bătrân⁴. Ca în vis îmi amintesc de camera aceea întunecoasă, cu lampă de gaz la mijloc și cu un abajur mare de tablă. Avea o afecțiune gravă la limbă. Sărmanul tata Gheorghe nu merita să moară de așa o grozăvie. L-au plâns toți, căci bun a mai fost.

Biata mama Tinca a murit la adânci bătrâneți, mulțumită că în mine a găsit întotdeauna un copil recunoscător. În toată viața ei a avut o supunere oarbă pentru tot ce zicea și făcea tata Gheorghe pentru noi.

Mama mea se numea Ana și era din familia Ciomac din Botoșani.

Era o femeie de statură potrivită, chipeșă și era foarte gospodină. Țin minte ștrudelul de migdale înalt de patru degete, subțire ca foaia de țigară, precum și vestiții ei cozonaci. Făcea așa de mulți, încât nu mai încăpeau în dulapuri și îi mai pune și în coveți (albi) pe sub paturi, acoperiți cu prostiri (cearșafuri).

La mesele noastre veneau și moșierii din vecinătate, între care și conul Petrache Carp, care avea moșia Gănești lângă Țirgu-Frumos. Vizita domniei-sale era anunțată cu o zi înainte printr-un logofăt.

După cum am spus, mama mea era născută Ciomac și a venit din Botoșani la Țirgu-Frumos, apoi s-a mutat cu toți copiii la Iași și, în cele din urmă, a revenit iar la Țirgu-Frumos, în casa părintească, unde a trăit până la 80 de ani. A fost îngropată sub aceeași troiță, la biserica Sf. Neculai, unde sunt îngropați și tatăl meu, tata Gheorghe și frații mei.

Familia mamei mele

Una din surorile bunicii mele după mamă era doamna Maria Zaharia, pentru care am avut cea mai mare afecțiune. Vorbea o moldovenească admirabilă și era nașa criticului Garabet Ibrăileanu.

Cealaltă soră a bunicii se numea Manusiga Goilav, care avea două fete: doamna Ecaterina Mătăsaru și doamna Aneta Ariton Iosef, precum și un fiu, Melidon Goilav.

Frații bunicii erau Simion Cristea, așa de bun și de generos în copilăria mea, Duța Cristea și, în fine, moșul Meliton Cristea, impunător prin statura lui, cu ochii mari, o față blândă, încadrată de o barbă neagră și veșnic surâzător. Moșul Melidon era însurat cu fosta domnișoară Julie Scherer, alsaciană de origine, dintr-o familie care a trăit mulți ani în Basarabia. Noi îi spuneam întotdeauna „buna tante Julie”.

În copilăria noastră mergeam adesea toți copiii la moșia lor, „Oracu”, aproape de Hănțești-Chișinău (trecând Prutul pe la Leova și călătorind până la Huși).

Primul Ciomac la Botoșani se pare că a fost Ohanes Ciomac, care a venit de la Ibașfalău (Dumbrăveni) din Transilvania, în 1634. Tatăl mamei mele se numea Garabet. A avut doi copii, pe mama și un băiat, Ohanes, pe care nu l-am cunoscut. Bunicul meu a fost însurat cu Eufrosina Ciomac, femeie de o inteligență cu totul deosebită și despre care păstrăm cele mai bune amintiri. Bunicul meu era văr și cu Garabet Ciomac, tatăl domnilor Cristian și Emanoil Ciomac⁵.

Noi, copiii

Am fost opt copii, trei băieți și cinci fete. Patru din ei, un băiat și trei fete, au murit de mici, într-o epidemie se pare de difterie. Cel mai mare dintre noi era Grigore Trancu-Iași⁶, de care am fost strâns legată. Mă prețuia și mă asculta foarte mult, deși eram cu doi ani mai mică decât el. Până la adânci bătrâneți eu i-am spus „băiețelul”, iar el îmi scria chiar atunci când aveam 60 de ani: „îngrijește-ți sănătatea, puiule”. Copii fiind ne iubeam foarte mult și tot ce aveam împărțeam amândoi. Când aveam 7 ani și eram la pension

la Iași, Grigore venea duminica să mă vadă și să împartă cu mine mărul căpătat în cursul săptămânii. El fusese ca și mine un copil foarte anemic, așa încât părinții aveau grijă să ne hrănească cu toate bunătățile și să ne dea apă de Roncegno. A făcut cursul primar la cel mai bun pension din Iași, pensionul „Caracas”, apoi a intrat la gimnaziul „Alexandru cel Bun”, iar în urmă la Școala comercială. A învățat întotdeauna foarte bine și marea lui bucurie era când, copil mic fiind, intra în Tîrgu-Frumos călare și cu coroana de premiant pe cap. Când el avea vârsta de 13 ani și eu 11, ne-au adus repede acasă, căci murise tatăl nostru. Lume multă, plânsete și nu auzeam decât „bietul conu Lăzărică”. În timp ce era la Școala comercială, dădea meditații. După ce a absolvit această școală, a intrat funcționar la Banca Națională din Iași, apoi la Galați, Roman și Bârlad. A trebuit să muncească din greu, de mic copil, pentru a o ajuta pe mama să ne crească, așa că abia la 28 de ani a început să se pregătească de bacalaureat, dând diferența pentru liceu. Parcă-l văd pe domnul Băleanu, profesorul de latină, firav și înalt, cu niște ciubote imense, venind la orele 5 dimineața pentru lecțiile lui Grigore. Și-a luat licența în Drept, iar doctoratul l-a dat târziu de tot, la Academia Comercială, unde a fost și profesor. Era un om vioi, inteligent, muncitor și un democrat convins. Era prieten cu toată lumea. Îmi povestea cineva că, fiind la Spitalul Brâncovenesc, se apropie un om și-i cere o recomandare pentru a intra în spital. Scoate o carte de vizită și începe să scrie: „Vă recomand pe bunul meu prieten...” și deodată se oprește și-l întreabă cum îl cheamă.

Era foarte mândru de generozitatea tatălui nostru. În anii din urmă, un evreu de la Podul Iloaiei i-a arătat o hârtie, prin care tatăl nostru îi ierta datoria pentru casa ce i-o construise.

E prea mic cadrul de aici pentru a descrie toată viața și opera lui Trancu-Iași.

Fratele meu mai mic, Georgică, avea un an la moartea

tatăl nostru. Și-a luat licența în Drept și a fost director la Ministerul Muncii, unde a lăsat un nume foarte bun prin munca și cinstea sa. A murit tânăr.

Sora mea mai mică, Eufrosina, a fost întotdeauna elevă eminentă. Dacă nu era prima pe școală, era cel puțin prima pe clasă. A făcut patru clase liceale la Institutul „Humpel”, apoi a intrat la Școala normală de institute din Iași, a trecut bacalaureatul, și a urmat cursurile Universității, luându-și licența în Litere.

A stat câțva timp, în 1914, la Berlin, cu gândul să-și dea doctoratul. A dat examen de capacitate de limbile română și germană, a fost institutoare, iar de la 1920 la 1939 a predat la Școala normală din Piatra Neamț, unde timp de 17 ani a fost directoare, fiind deosebit de prețuită, pentru munca plină de abnegație.

Tot la Piatra Neamț s-a căsătorit cu domnul I. Săvescu.

I. COPILĂRIA ȘI ADOLESCENȚA MEA

Am fost un copil foarte zgłobiu. Mă amestecam întotdeauna în joaca fratelui meu și a prietenilor lui, printre care era și Petre Bogdan⁷, fostul rector la Iași, căruia noi îi spuneam „Pichel”.

Eram foarte răsfățată de tatăl meu, căruia îi semănăm leit. Până și o mică cicatrice pe care o avea el la mâna stângă o am și eu. Gustarea de dimineață, care era foarte abundentă, o luam întotdeauna pe genunchii tatii. Făceam toate năzbâțiile și în toate împrejurările eu aveam dreptate.

Supremul argument era: Marta are un suflet de aur. Țin minte ce fericită eram când m-am prezentat în fața tatii cu o rochiță de catifea neagră cu o fundă roșie la spate.

La vârsta de 6 ani m-au dus pentru câțva timp la un pension la Țirgu-Frumos, unde era directoare buna doamnă Mândița Serbinos. Era în vara anului 1881, în toiul unei nopți de iulie, când am fost sculați din somn că ardea

Țirgu-Frumos. Școala era pe un tăpșan nu departe de casa noastră. Și acum îl văd pe tataia în jiletcă, alergând disperat pe stradă. Flăcările mistuiau avutul tuturor și al nostru, deci. Focul fusese pus de un negustor, care-și asigurase cu două zile înainte avutul, iar noi ceilalți am rămas aproape pe drumuri, nefiind asigurați, îmi amintesc de blagoslovenia tuturor acelora cărora tatăl meu le-a dat gratuit cărămidă, alimente și tot ce mai avea. Și acum văd cum scormoneau bieții oameni în butoaiile de măsline arse și cum se împărțeau pâinile venite în căruță de la Iași și hăt, într-un târziu, sosirea tulumbelor de pompieri.

Clasele primare le-am făcut la Iași, într-un pension. Ne dădeau certificate trimestriale, care au fost păstrate de fratele meu Grigore. Din ele se poate vedea aversiunea mea pentru caligrafie și lucrul de mână. Mult am mai stat în genunchi, pedepsită pentru că niciodată nu-mi terminam horboțica (dantela).

Găsesc într-un certificat, din 30 ianuarie 1883, următoarele note: 6 (șase) caligrafia, 6 (șase) lucrul de mână, purtarea 8 (opt), pianul 8,66 (opt șaiszeci și șase), geografia 10 (zece). Media totală 7,41 (șapte patruzeci și unu). Din clasa a treia găsesc iar un certificat cu 6 (șase) la caligrafie și purtarea 9 (nouă).

Primele 5 clase secundare le-am făcut la Externatul secundar de fete din Iași de sub direcțiunea doamnei Maria Botez, soția profesorului dr. C. Botez, sora lui Alexandru Xenopol⁸. Locuiam la pensionul doamnei Clara Maieschi, pe strada Roman, sora cunoscutului practician dr. Max din Iași și mătușa celebrului artist de Max⁹.

În clasa a treia, în 1887-1888, am ieșit premianta a treia și în certificatul meu găsesc că ministrul Instrucțiunii Publice era Titu Maiorescu și cap al școlii Cristu Negoescu. Eram o elevă bunișoară și aveam o purtare care era notată între 8,40-9,87. Uneori făceam mare haz de lecțiile unei profesoare bătrâne de limba română, ceea ce îmi scădea nota la purtare.

Aveam însă o mare admirație pentru d-ra Tereza Stratilescu, profesoara de istorie, și pentru d-ra Ana Conta, profesoara de filosofie și pedagogie. La lucrul de mână mergea prost de tot. Lucram o pereche de papuci pe canava, dintre care pe unul nu l-am terminat niciodată, iar cel terminat servea la ștergerea băncilor de cerneală.

Să tot fi avut 15 ani când am recitat la o serbare, în fața lui Alexandru Xenopol, „La icoană” de Vlahuță.

Cine n-a cunoscut pe Xenopol nu poate să știe ce înseamnă indulgența și bunătatea. A propus familiei mele să mă trimită la Paris să fac declamația. A fost o mare indignare la gândul că aș putea să devin „acteorită”. Am absolvit Externatul secundar în anul 1890/1891. Purtarea exemplară (9).

După terminarea externatului se punea întrebarea dacă devin învățătoare sau dacă urmez liceul înainte. La Iași, cel mai bun liceu era Liceul „Humpel”, fondat în 1872, sub direcțiunea doamnei Emilia Humpel, născută Maiorescu. Avea un număr de burse pentru elevele merituoase și care nu puteau plăti (taxele erau destul de mari, și aproape toate locurile erau ocupate de elevele bogate)...

Doamna Humpel m-a primit ca bursieră externă cu mici dificultăți. Odată ce am intrat și s-a convins de lealitatea mea, mi-a arătat cea mai mare bunăvoință.

Eram așa de sinceră în ceea ce spuneam, încât nu era conflict între eleve ca să nu mă cheme să-mi dau părerea, care pentru directoare era hotărâtoare.

Locuiam la mătușa mea d-na Ecaterina Sahan, care ne îngrijea și ne dădea o alimentație cât se poate de bună. Eram cinci eleve într-o cameră și unora dintre ele nu le prea ardea de învățat, așa că mă izolam cât puteam.

Uneori mă rugam să fiu sculată la 2:30 noaptea ca să pot învăța. Cu o lumânărică mă ghemuiam în pat, în timpul iernii, iar vara mă duceam pe o scară care ducea spre pivniță și cu un șal în cap, ca să nu-mi stingă vântul lumânarea.

A trebuit să fac a doua oară clasa a cincea, deoarece nu făcusem deloc latina la externat.

Când am intrat la „Humpel”, eram atât de slabă la matematică, încât am stârnit indignarea excelentului profesor Gheorghe Lascăr...

Cu ce surpriză am văzut în certificatele mele, chiar în primul an, media 9,50 la matematică.

La limba română aveam profesor pe neîntrecutul Ioan Paul¹⁰ și aveam nota 9 și 88/100, la științele fizico-chimice nota 10 (zece), din indulgența d-lui Stravolca, la limba latină pe marele Alexandru Philippide¹¹. La limba greacă pe V. Burla și eram notată cu 9,38. Vai de greaca mea! Cum ne făcea vreo observație, noi îi aflasem slăbiciunea și ne întristam, iar el ne spunea: „Tuița (duduița), nu mai fi supărată că ai să capeți notă bună”. La purtare aveam întotdeauna 9,90 și 10. Mă bucuram de deosebita prețuire a profesorului Philippide, nu atât pentru latineasca mea, cât din cauza purtării bune. O dată colegele mele l-au supărat și atunci el le-a spus vorbe urâte și apoi, adresându-se colegelor, a strigat: „Vedeți copchila aceea din fund cu ochii mari? Are să ajungă departe”.

Pe măsură ce timpul trecea deveneam preferata directoarei, deși nu eram niciodată întâia din clasă.

Șefa promoției noastre era Virginia Pilat-Miclescu, de care sunt și azi strâns legată cu o sinceră prietenie.

Firea mea era foarte veselă și când era vorba de dans eram neobosită, făcând pe cavalerul școlii. Dar, încetul cu încetul, greutatea prin, care treceam mă apăsau. Bacalaureatul l-am luat pasabil, în 1892. Ultima la teze, scrisul meu nu-l înțelegea nimeni, și prima la oral. Am ieșit cu media generală 7,56.

II. STUDENTĂ

Bunii mei profesori Paul și Burla s-au îngrijit de mine și după bacalaureat, asigurându-mi meditații de curs primar și liceal.

Mai aveam și ore de contabilitate la Școala profesională „Reuniunea Femeilor Române”, întemeiată de neuitata doamnă Elena Gh. Mârzescu. Fratele meu Grigore Trancu-Iași era funcționar la Banca Națională și venea seara să mă meditez pentru contabilitate, iar a doua zi la orele 7,30 eram la școală la Reuniune. La 9 trebuia să fiu la facultate, unde stăteam până la orele 1, când mă duceam să meditez o elevă de clasa I primară, apoi iar la facultate, până la 6; când terminam cursul de fiziologie de acolo, într-o goană mergeam la meditație la distinsa familie a profesorului J. Rallet.

Era o iarnă grea și îmbrăcămintea mea nu era dintre cele mai călduroase și tot drumul spuneam: „Friguleț e, Doamne!” (doar de m-aș încălzi). Apoi, seara, meditam elevelle din clasele 6 și 7 la trigonometrie și cosmografie, în schimbul internatului la „Humpel”. Fiind așa de ocupată peste zi, învățam și noaptea târziu. Eram vreo șase eleve într-o cameră. Luam oasele, cartea lui Testut, o lumânărică și mă băgăm sub pat, ca să nu mă vadă nimeni. A mers cât a mers, dar într-o noapte subdirectoarea noastră d-ra Freis (cum îi spuneam noi „Frișca”) m-a descoperit sub pat și mi-a declarat: „*Que ceci n'est pas convenable*” și a raportat directoarei, care atunci mi-a oferit un salariu de 50 lei pe lună și m-a sfătuit să intru la pensiune, iarăși la d-na Ecaterina Sahan și să vin numai pentru meditație.

Această ofertă mi-a făcut-o d-na Humpel, cu discreția ei obișnuită.

Atașamentul meu față de d-na Humpel a fost foarte mare. Când a citit închinarea pe care i-o făcusem în teza mea mi-a spus: „Bine, fato, bine”. Ultima dată am văzut-o în 1912, în casa lui Maiorescu, slăbită și îmbătrânită...

Și așa, încet-încet și cu atâtea greutăți, a trecut anul întâi de medicină. Eram în total vreo șaisprezece studenți, dintre care patru studente, și anume: d-na Maria Anastasescu Piaseschy, care a practicat la Galați, d-na prof. Elena

Densușeanu Pușcaru și buna noastră colegă d-ra Lucreția Moțoc, care a murit în anul trei de facultate.

În 1894 a fost un congres studentesc la Iași și apoi un Tedeum la Mitropolie. La spatele meu am auzit un student străin care întreba un coleg ieșean care este Marta Trancu. Acesta i-a răspuns: „Cea cu polcuța roasă”. Printre colegi era și bunul prieten al fratelui meu și al meu, dr. L. Ghelerter¹².

Disecțiile le făceam în anul întâi într-un fel de cămară așezată în stânga intrării Universității vechi¹³.

Prosectorul nostru intra cu pălăria (un melon) în cap și cu bastonul ne arăta de departe mușchii și nervii. Totuși am învățat cu mare tragere de inimă și, cu toate condițiile rudimentare prin care treceam, am preparat chiar și nervul coarda timpanului.

Când am intrat în anul al doilea de medicină s-a terminat și Institutul de anatomie, unde profesia bunul profesor Peride, căruia i-a urmat, din 1912, tovarășul meu de viață, care a deținut catedra de anatomie de la Iași, o serie de ani.

Noi, studentele, lucram la un cadavru împreună cu un coleg mai în vârstă, care se numea Max Spiegler, și atunci pe cadavru era scris: „Spiegler & Co”.

Între timp, mama mea se mutase la Iași în strada Lozanschi, nr. 10, așa că mai puteam aduce și eu câte ceva de mâncare bietilor mei colegi care stăteau mai rău decât mine.

Prin 1895 doctorul N. Lupu¹⁴ era student la medicină cu un an în urma mea; mai târziu și fratele lui, actualul profesor¹⁵, urma liceul internat la Iași. Îmi amintesc de bucuria noastră când îi adunam pe toți în casa noastră modestă, dar așa de primitoare.

La sfârșitul anului întâi, având note mari, am căpătat bursa Academiei Române, fundația Vasile Adamache, care era de 100 de lei lunar. Din aceasta dădeam 70 de lei acasă, iar 30 de lei erau banii mei de buzunar, haine, cărți, teatru, bacșișuri la autopsierul Ghiță, pedagogul nostru, câte un